

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ

ทำหน้าที่รัฐสภา

บรรจुरะเบียบวาระ ครั้งที่ ๘

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ฉพ. ๙๒ / ๒๕๓๔

เอกสารประกอบการพิจารณา

งานบริการค้ำคว้า ศูนย์บริการเอกสารและค้ำคว้า สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา โทร. ๒๕๖๒๖๑๘๑ - ๙๙๙ ต่อ ๒๓๓๒ ๒๓๓๕

สารบัญ

1. สารสำคัญร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) 1
2. เปรียบเทียบ มาตรา 326 และมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา
กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ .) พ.ศ. 2
3. ความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้อื่น 3
4. สถิติคดีอาญาความผิดฐานหมิ่นประมาทของศาลชั้นต้นและศาลแขวงทั่วราชอาณาจักร 6
5. สารสำคัญร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) 7
6. เปรียบเทียบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. 8
7. ละเมิดโดยการหมิ่นประมาท 9

สมบัติ ทวีศิลป์

นิติกร 5

ดวงรัตน์ เล้าหัดตพงษ์บุรี

นิติกร 4

ผู้รับผิดชอบ

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษตามมาตรา 326 และมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

เหตุผล

ด้วยปรากฏว่าในปัจจุบันมีผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทมากขึ้น ขณะเดียวกันบทบัญญัติเกี่ยวกับอัตราโทษที่ใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดดังกล่าวไม่เกรงกลัว สมควรแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษให้สูงขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

1. แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 326 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และให้ใช้ความต่อไปนี้

มาตรา 326 ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และให้ใช้ความต่อไปนี้

มาตรา 328 ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำให้โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยการกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท

เปรียบเทียบ

มาตรา 326 และมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ประมวลกฎหมายอาญา	ร่าง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p><u>มาตรา 326</u> ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p><u>มาตรา 326</u> ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>
<p><u>มาตรา 328</u> ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่นกระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p><u>มาตรา 328</u> ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยการกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสองแสนบาท</p>

ความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้อื่น

ความผิดฐานนี้คือ การใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังโดยเจตนา (มาตรา ๓๒๖)

องค์ประกอบภายนอก

องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานนี้คือ การใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง

ผู้กระทำของความผิดฐานนี้ กฎหมายไม่จำกัดว่าจะเป็นใคร

กรรมของการกระทำของความผิดฐานนี้คือ ผู้ถูกใส่ความและโดยเจาะจงตัว ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลธรรมดา ทั้งนี้อาจเป็นบุคคลคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ แต่ต้องเป็น "คน"

การกระทำของความผิดฐานนี้คือ การใส่ความ

"ใส่ความ" คือการกล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงที่กระทบถึงเกียรติของบุคคลให้ปรากฏต่อบุคคลอื่น

การกล่าวตัดพ้อด้วยความน้อยใจ แม้จะไม่เป็นการสมควร เพราะเป็นการขาดการระมัดระวังก็ตามก็วินิจฉัยว่ายังไม่ถึงกับเป็นการหมิ่นประมาท

คำว่า "ข้อเท็จจริง" ในการใส่ความนี้คือสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตหรือปัจจุบัน

การกล่าวอ้างหรือทำให้ปรากฏข้อเท็จจริงในอนาคตถ้าอาจอนุมานให้เห็นถึงปัจจุบันได้ก็เป็นการใส่ความได้ เช่นคำพูดที่ว่า พรุ่งนี้ นาย ก. จะปล้นทรัพย์ ย่อมอนุมานให้เห็นว่าแม้ในปัจจุบัน นาย ก. ก็ได้มีเจตนาจะปล้นทรัพย์อยู่แล้ว ฉะนั้นการมีเจตนาปล้นทรัพย์จึงเป็นการใส่ความ

ข้อเท็จจริงที่จะถือเป็นการใส่ความอาจเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏภายนอก เช่นกล่าวว่า นาย ก. ไปปล้นทรัพย์เขามา หรือข้อเท็จจริงภายใน เช่นกล่าวว่า นาย ก. มีเจตนาจะปล้นทรัพย์

ข้อเท็จจริงที่กล่าวหรือแสดงออกนั้นจะเท็จหรือจริงก็เป็นการใส่ความทั้งสิ้น

การแสดงออกอันเป็นการยืนยัน จะเป็นการกระทำด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษรหรือประการอื่นใดก็ได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าบุคคลอื่นสามารถทราบความหมายของการใส่ความได้

ที่ว่า การใส่ความต้องเป็นการกระทำต่อบุคคลที่สามนั้น หมายความว่า เป็นการใส่ความต่อบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลนั้นมิใช่ตัวผู้ถูกใส่ความเอง

ที่ว่า การใส่ความนั้นต้องเป็นไปโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังนั้นหมายความว่า ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลายนั้นต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ถึงขนาดที่จะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังได้

“ชื่อเสียง” หมายความว่า ค่าหรือราคาที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในทางศีลธรรม (คือทางจิตใจ) หรือในทางสังคม

ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยในคดีหนึ่งว่า ถ้อยคำที่จำเลยกล่าวต่อหน้าบุคคลหลายคนว่า โจทก์เป็นคนนิสัยไม่ดี มีความรู้สึกต่ำ โจทก์เป็นคนมีหนี้สินเป็นแสน ๆ ยังใช้หนี้เขาไม่หมดอดมั่งมีคาดเข็มขัดทอง ไม่เป็นถ้อยคำที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามป. อาญา มาตรา ๓๒๖

องค์ประกอบภายใน

องค์ประกอบภายในของความผิดฐานนี้คือ เจตนา กล่าวคือผู้กระทำรู้ว่าข้อเท็จจริงนั้นเกี่ยวข้องกับผู้ถูกกระทำ เป็นข้อเท็จจริงที่น่าจะทำให้ผู้ถูกกระทำเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ และผู้กระทำต้องการใส่ความผู้นั้นให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง

ความผิด

เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือเหตุตามมาตรา ๓๒๙ และ ๓๓๐ ซึ่งมีดังนี้

(๑) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามทำนองคลองธรรม ตามมาตรา ๓๒๙ (๑)

“สุจริต” หมายความว่า เชื่อหรือเห็นว่าความคิดเห็นหรือข้อความนั้นถูกต้องเป็นความจริง

(๒) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่ ตามมาตรา ๓๒๙ (๒)

(๓) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต ดิชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ตามมาตรา ๓๒๙ (๓)

(๔) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ตามมาตรา ๓๒๙ (๔)

(๕) คู่ความ หรือทนายความคู่ความ ซึ่งแสดงความคิดเห็นหรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาล เพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ตามมาตรา ๓๓๐

การรับโทษ

ในกรณีที่ความผิดฐานนี้ ได้กระทำโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพ หรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่น หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด กฎหมายระวางโทษผู้กระทำหนักขึ้น

ข้อบัญญัติทางวิธีพิจารณา

ความผิดฐานนี้เป็นความผิดอันยอมความได้

การพิสูจน์ความจริง

ความผิดฐานนี้ผู้กระทำพิสูจน์ความจริงได้ และถ้าพิสูจน์ได้ ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ อย่างไรก็ตามกฎหมายห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อความที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์นั้นจะไม่ใช่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน (มาตรา ๓๓๐)

เกี่ยวกับบทบัญญัติของมาตรา ๓๓๐ นี้ ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยในคดีหนึ่งว่า “ประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๒๙ เป็นเรื่องกล่าวสุจริตตามข้อ ๑ ถึง ๔ ไม่เป็นความผิด มาตรา ๓๓๐ เป็นเรื่องพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงและมีใช่เป็นเรื่องส่วนตัวซึ่งไม่ใช่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเป็นความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ เมื่อยกเว้นโทษตามมาตรา ๓๓๐ แล้วก็ไม่ควรวินิจฉัยว่าไม่มี ความผิดตามมาตรา ๓๒๙”

ถ้อยคำตอนท้ายที่ว่า “เมื่อยกเว้นโทษตามมาตรา ๓๓๐ แล้วก็ไม่ควรวินิจฉัยว่าไม่มี ความผิดตามมาตรา ๓๒๙” นั้น แสดงให้เห็นถึงความสับสนถึงขั้นตอนการพิจารณาความผิดอาญา กล่าวคือในการพิจารณาความผิดอาญานั้นจะต้องพิจารณาองค์ประกอบเป็นลำดับแรกความผิดเป็นลำดับสอง ความชั่วเป็นลำดับสามและอาจต้องพิจารณาเรื่องอื่น ๆ ในลำดับถัดไป สำหรับกรณีนี้การพิจารณา มาตรา ๓๓๐ จะต้องกระทำภายหลังที่ได้พิจารณาโครงสร้าง ๓ ประการของความผิดอาญาแล้วจึงจะ ถูกต้อง

ที่มา: กฎหมายอาญา ภาคความผิด

โดย ดร. คณิต ๔ นคร

สถิติคดีอาญา

ความผิดฐานหมิ่นประมาทของศาลชั้นต้นและศาลแขวงทั่วราชอาณาจักร

	คดีค้างมา	คดีรับใหม่	คดีเสร็จไป	คดีค้างไป
ปี 2531	128 คดี	1,010 คดี	958 คดี	180 คดี
ปี 2532	180 คดี	928 คดี	917 คดี	191 คดี
ปี 2533	191 คดี	951 คดี	964 คดี	178 คดี

ที่มา : กองนโยบายและแผน กระทรวงยุติธรรม

7 -

สาระสำคัญ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

หลักการ

กำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำกรณีกระทำละเมิดโดยหมิ่นประมาท

เหตุผล

ด้วยปรากฏว่าในปัจจุบันมีผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณามากขึ้น และความรับผิดเพื่อละเมิดสำหรับผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายมิได้กำหนดไว้ให้เหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชื่อเสียง จึงทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อบทบัญญัติของกฎหมาย สมควรกำหนดค่าเสียหายขั้นต่ำเพื่อละเมิดในกรณีนี้ขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญ

1. แก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งของมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้

มาตรา 438 ภายใต้อำนาจมาตรา 447 ทวิ ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด

2. เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 447 ทวิ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา 447 ทวิ ค่าเสียหายตามมาตรา 423 วรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยการโฆษณาด้วยหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือด้วยสื่อมวลชนอื่น ให้ศาลกำหนดให้เท่ากับเงินจำนวนยี่สิบเท่าของอัตราโทษปรับขั้นสูงที่กำหนดไว้ในมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ความเสียหายได้มากกว่านั้น

เปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	ร่าง พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
<p><u>มาตรา 438</u> ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด</p> <p>อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย</p>	<p><u>มาตรา 438</u> ภายใต้บังคับมาตรา 447 ทวิ ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด</p> <p>อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย</p> <p><u>มาตรา 447 ทวิ</u> ค่าเสียหายตามมาตรา 423 วรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยการโฆษณาด้วยหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือด้วยสื่อมวลชนอย่างอื่นให้ศาลกำหนดให้เท่ากับเงินจำนวนยี่สิบเท่าของอัตราโทษปรับขั้นสูงที่กำหนดไว้ในมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ความเสียหายได้มากกว่านั้น</p>

ละเมิดโดยการหมิ่นประมาท

การหมิ่นประมาท มาตรา ๔๒๓ บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือโฆษณาแพร่อวดอ้างข้อความอันฝ่าฝืนต่อความเป็นจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริงแต่หากควรจะได้รู้ได้”

ผู้ใดส่งข่าวสาส์นอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสาส์นนั้นมีทางใดเสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสาส์นเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่”

บทบัญญัติมาตรานี้บัญญัติถึงการกระทำละเมิดอย่างหนึ่งเป็นเอกเทศนอกเหนือจาก มาตรา ๔๒๐ เรียกกันว่าหมิ่นประมาทในทางแพ่ง อันรับรองว่าชื่อเสียงเกียรติคุณและทางทำมาหาได้ทางเจริญของบุคคลเป็นสิทธิซึ่งอาจถูกกระทำละเมิดได้แม้จะมีใช้สิทธิตาม มาตรา ๔๒๐ ก็ตาม แต่การหมิ่นหรือหมิ่นประมาทด้วยข้อความจริง ซึ่งไม่เป็นละเมิดตาม มาตรา ๔๒๓ นี้ ถ้าหากทำให้เสียหายแก่สิทธิของบุคคลอื่น ก็อาจเป็นละเมิดตาม มาตรา ๔๒๐ ได้ (ฎีกาที่ ๑๒๔/๒๔๘๗)

หมิ่นประมาทต่างกับดูหมิ่น

หมิ่นประมาท หมายความว่า การแสดงข้อความหรือความหมายออกด้วยประการใด ๆ ต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ

ดูหมิ่น หมายความว่า การกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเหยียดหยามบุคคลอื่น ซึ่งไม่ทำให้ผู้นั้นได้รับความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ

หมิ่นประมาททางแพ่งต่างกับหมิ่นประมาททางอาญา

๑. หมิ่นประมาททางแพ่ง ผู้กระทำอาจกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ได้ แต่ทางอาญาผู้กระทำต้องกระทำโดยเจตนา

๒. หมิ่นประมาททางแพ่ง ข้อความที่หมิ่นประมาทต้องฝ่าฝืนต่อความจริง แต่ทางอาญา ข้อความนั้นแม้จะเป็นความจริงผู้กระทำก็มีความผิด ยกเว้นกรณีที่ถูกกฎหมายยอมให้พิสูจน์ความจริงได้

๓. หมิ่นประมาททางแพ่ง นอกจากจะทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ ยังรวมถึงทางทำมาหาได้และทางเจริญด้วย แต่ทางอาญา จำกัดเฉพาะเสียหายแก่ชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง

หลักเกณฑ์การกระทำละเมิดโดยการหมิ่นประมาท อาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย
๒. ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง
๓. เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณหรือทางทำมาหากันทางเจริญของบุคคลอื่น
๔. ทราบดีว่าไม่จริง
๕. ข้อยกเว้นความรับผิด

ตอนที่ ๑

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย

๑. การกล่าวหรือไขข่าว หมายความว่า การพูดหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจความหมายของผู้กล่าวหรือไขข่าวนั้น ผู้กล่าวหรือไขข่าวซ้ำหรือทบทวนก็เป็นผู้กล่าวหรือไขข่าวซึ่งจะต้องรับผิดโดยแก้ตัวไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๓๑๐/๒๕๐๐, ๔๓/๒๕๐๑)

๒. แพร่หลาย หมายความว่า การกล่าวหรือไขข่าวนั้นต้องแพร่หลาย กล่าวคือต้องกระทำต่อบุคคลที่สามและบุคคลที่สามนั้นสามารถเข้าใจความหมายของข้อความที่กล่าวหรือไขข่าว ที่ว่าต้องกระทำต่อบุคคลที่สาม หมายความว่า ขณะที่มีการกล่าวหรือไขข่าวต้องมีบุคคลที่สามซึ่งจะกระทำต่อหน้าผู้เสียหายด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่น ก. กล่าวหมิ่นประมาท ข. ท่อ ค. ก. เป็นบุคคลที่สาม ขณะกล่าวนั้น ข. จะอยู่หรือไม่อยู่ด้วยก็เป็นหมิ่นประมาทเช่นเดียวกัน

๓. บุคคลที่สาม คือ บุคคลอื่นนอกจากตัวผู้กล่าวหรือไขข่าวและผู้เสียหายโดยเป็นผู้ซึ่งได้ยินได้ฟังได้รู้เห็นหรือรับทราบข้อความจากผู้กล่าวหรือไขข่าว ซึ่งจะมีเพียงคนเดียวหรือกี่คนก็เป็นบุคคลที่สาม แต่บุคคลต่อไปนี้ไม่ถือว่าเป็นบุคคลที่สาม

๓.๑ ผู้ร่วมกันทำละเมิด ซึ่งได้แก่ตัวการผู้ร่วมกระทำหรือผู้ยงส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการกระทำละเมิด การบอกข้อความต่อกันไม่ถือว่าเป็นกระทำต่อบุคคลที่สาม

๓.๒ สามีกับภริยา ถือว่าเป็นบุคคลคนเดียวกันตามกฎหมาย การที่สามีกกล่าวต่อภริยา หรือภริยากล่าวต่อสามี ไม่ถือว่าเป็นกระทำต่อบุคคลที่สาม แต่ถ้าบุคคลอื่นกล่าวต่อสามี หมิ่นประมาทภริยา หรือกล่าวต่อภริยาหมิ่นประมาทสามี ถือว่าสามีหรือภริยาเป็นบุคคลที่สาม

๓.๓ ผู้แอบคุงแอบฟังหรือสอดคุงสอดเห็นโดยละเมิด ไม้ถือว่ำเป็นบุคคลที่ลวม เพราะผู้กล่าวหรือไซ่ข่วมิได้จงใจกระทำให้แพร่หลาย เว้นแต่จะถือได้ว่ำผู้กล่าวหรือไซ่ข่วกระทำโดยประมวทเลินเล่อให้แพร่หลาย เช่น สวมเขียนจดหมายมีข้อความหมิ่นประมวทบุคคลอื่นส่งไปยังภริยาของคนทวงไปรษณีย์ลงทะเบียน บุรุษไปรษณีย์แอบเปิดอ่านไม้ถือว่ำเป็นบุคคลที่ลวม

ข้อสังเกต

บุคคลที่ลวมนั้นไม้จำค้องเป็นบุคคลที่ประสงค์จะบอกกล่าวข้อความนั้น การบอกกล่าวขอความโดยเปิดเผย เช่น ส่งโทรเลข ไปรษณียบัตร หรือส่งควมทวงการที่จะมีคนอื่นที่มีสิทธิเปิดอ่าน เช่น เจ้าหน้าที่เลขานุการ ถือว่ำคนที่ลวมทราบข้อความนั้นแล้ว

ตอนที่ ๒

ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง

ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง

๑. ข้อความที่กล่าวหรือไซ่ข่วนั้นต้องไม้เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริง ย่อมไม้เป็นละเมิดตามมาตรา ๔๒๓ แต่อาจเป็นละเมิดตามมาตรา ๔๒๐ (ฎีกาที่ ๓๓๑๖/๒๕๒๕)

๒. ข้อความที่กล่าวหรือไซ่ข่วนั้นต้องเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง มิใช่เป็นเพียงคำกำ คำเปรียบเปรย คำคาดคะเน คำชู้ คำพูดล้อเล่นหยอกล้อหรือล้อเลียน (ฎีกาที่ ๑๗๕๒/๒๕๑๔)

๓. บุคคลที่ลวมผู้รับข้อความนั้นไม้จำค้องเชื่อหรือไม้เชื่อ แต่ข้อความนั้นคนธรรมดาที่ไต่ยินได้ฟังจะค้องเกิดความคึดเห็นขึ้นได้ เช่น คำว่ำผีปอบ คนธรรมดาไม้เชื่อว่า เป็นผีปอบได้ จึงไม้เป็นหมิ่นประมวท

ตอนที่ ๓

เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณหรือทวงทำมาหาได้ทวงเจริญของบุคคลอื่น

เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณหรือทวงทำมาหาได้ทวงเจริญของบุคคลอื่น

๑. ข้อความที่กล่าวหรือไซ่ข่วนั้นเป็นหมิ่นประมวท กล่าวคือ ได้ความค้วยข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่บุคคลอื่น เช่น

๑.๑ ได้ความว่ำประพฤคิชั่วหรือทุจริต เช่น คนโกง คนขายชาติ

๑.๒ ใส่ความว่าประพฤติกเล็ดเลี้ยวในทางประเวณี เช่น มีชู้ หรือเป็นหญิง
โสเภณี

๑.๓ ใส่ความว่าประพฤติกเล็ดเลี้ยวในตำแหน่งหน้าที่หรืออาชีพ เช่น ข้าราชการ
การคอรัปชั่น พ่อค้าโกงตาชั่ง ทนายศรบกัสนินตูกความ

๑.๔ ใส่ความว่าเสื่อมเสียในฐานะทางการเงิน เช่น มีหนี้สินล้นพ้นตัว

๑.๕ ใส่ความว่าเป็นโรคที่สังคมรังเกียจ เช่น โรคเรื้อน

ข้อความใดที่มีความหมายพิเศษ โจทก์ต้องนำสืบให้เข้าใจความหมาย

๒. ข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวนั้นถึงถึงผู้เสียหาย (ฎีกาที่ ๔๔๘/๒๔๘๔,
๒๔๕/๒๕๐๕) ถ้ากล่าวถึงกลุ่มคนโดยไม่เจาะจงคนใดคนหนึ่งหรือหมกทั้งกลุ่ม ย่อมหาตัว
ผู้เสียหายไม่ได้ (ฎีกาที่ ๑๓๒๔/๒๔๔๘)

๓. เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณหรือทางทำมาหาได้ทางเจริญ ความ
สำคัญอยู่ที่เสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อชื่อเสียงเสียหาย เกียรติคุณทางทำมาหาได้และทางเจริญก็
ย่อมพลอยเสียหายตามไปด้วย

อุทาหรณ์

๑. การที่จำเลยไปแจ้งต่อผู้ใหญ่บ้านว่า เขาเป็นผู้ร้ายปล้นทรัพย์ ฆ่าคน ซึ่งจำเลย
รู้อยู่ว่าไม่เป็นความจริง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านคัดค้านต่อพระอุปัชฌาย์ ผู้ใหญ่บ้านมีหนังสือ
ถึงพระอุปัชฌาย์ฯ จึงไม่บวชเขา นั้น นับได้ว่าจำเลยกระทำละเมิดแล้ว พี่ชายของเขาผู้เป็น
เจ้าภาพ และออกเงินซื้อของในการอุปสมบทย่อมมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจาก
จำเลยได้ (ฎีกาที่ ๘๔๔/๒๔๔๔)

๒. คำฟ้องที่กล่าวรวมกันมาว่า การโฆษณาของจำเลยทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง
เกียรติคุณทางเจริญและทางทำมาหาได้นั้น ทำให้เข้าใจได้ชัดแจ้งอยู่แล้วว่าเสียหายอย่างไร
ไม่เป็นฟ้องเคลือบคลุม

การที่จำเลยไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงว่าโจทก์เป็นผู้ไม่
นิยมการปกครองระบอบที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ย่อมทำให้โจทก์ซึ่งเป็นคนไทยคนหนึ่ง
เป็นที่น่ารังเกียจของประชาชนไทยโดยทั่วไป และการไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อ
ความจริงว่า โจทก์เป็นคนโลภอำนาจทางการเมืองหรือมีอิทธิพลสูง ย่อมทั้งตำแหน่งผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์มารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และกลายเป็นผู้ที่ประชาชนซึ่งซึ่งจนไม่อาจ
อยู่ในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ ย่อมเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของโจทก์ (ฎีกาที่
๒๓๗-๒๓๘/๒๕๑๔)

๓. การที่จำเลยทำบุกรโจทก์อันมีความหมายทำนองว่าโจทก์และบุพการีเป็นคน
ล่าสอน มีบุกรกับชายอื่นซึ่งมิใช่สามีของคนนั้น เป็นความเสียหายเกี่ยวกับชื่อเสียงและตัว
บุคคลไม่เกี่ยวกับการค้าขายของโจทก์ โจทก์จะเรียกค่าเสียหายโดยอ้างว่ารายได้จากการค้าขาย
ตกต่ำลงหาได้ไม่

ในเรื่องค่าเสียหาย โจทก์เป็นฝ่ายที่จะต้องนำสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าคนใดเสียหายจริง
ตามจำนวนที่ฟ้องเรียกร้องจากจำเลย (ฎีกาที่ ๒๔๒/๒๕๑๕)

๔. จำเลยทั้งหกร่วมกันนำเรื่องราวชีวิตของโจทก์ที่ ๑ มาแสดงละครหรือวง
โดยบิดเบือนให้เห็นว่าโจทก์ที่ ๑ ซึ่งเป็นภรรยาอันยอมมีนิสัยไม่ดี ชอบฉ้อฉลริษยาและก่อเรื่อง
วุ่นวายขึ้นในครอบครัวจนเป็นเหตุให้สามีถูกบุตรสาวใช้บีบบังคับแก่ความตาย ทำให้โจทก์ที่ ๑
เสียชื่อเสียง อาจถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ การกระทำของจำเลยทั้งหกจึงเป็นการร่วมกันทำ
ละเมิดต่อโจทก์ที่ ๑ (ฎีกาที่ ๗๒๓/๒๕๒๕)

ตอนที่ ๔ ควรรู้ได้ว่าไม่จริง

ควรรู้ได้ว่าไม่จริง การกล่าวหรือโฆษณาอันเป็นละเมิดตามมาตรา ๔๒๓ กฎหมาย
มิได้บัญญัติว่าต้องทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ การกล่าวหรือโฆษณาจึงไม่ต้องกระทำโดย
จงใจหรือประมาทเลินเล่อตามหลักทั่วไป (ฎีกาที่ ๔๐๐๘/๒๕๒๖) ทั้งนี้ ถ้าได้มีการกระทำ
โดยรู้สำนึกก็ถือได้ว่าการละเมิดโดยการหมิ่นประมาท เพราะความคอนทักข์ของมาตรา ๔๒๓
บัญญัติว่า ผู้ (กล่าวหรือโฆษณา) นั้นจะต้องใช้คำสลับใหม่ทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหาย
อย่างใด ๆ อันเกิดแก่การนั้น แม้ทั้งเมื่อคนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรรู้ได้

คำว่าควรรู้ได้อยู่ที่พฤติการณ์และเนื้อหาของข่าวนั้น ถ้าตนเองมิได้มีส่วนได้เสีย
อะไรด้วย ไม่เป็นประโยชน์ต่อหมู่คณะหรือประชาชน ไม่จำเป็นต้องเอาข่าวนั้นมาเผยแพร่หรือ
เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นโดยแท้ ไม่ควรเอาเรื่องของเขามาเที่ยวพูด ถือว่าควรรู้ คนจะต้อง
รับผิดชอบถ้าไม่เป็นความจริง จึงต้องสอบสวนเสียก่อน เรื่องจริงหรือไม่จริงนี้ใช้เฉพาะคดีแพ่ง
ตามมาตรา ๔๒๓ นี้เท่านั้น เช่นมีข่าวยืนยันหลายกระแสว่าสมาชิกคนหนึ่งในขณะที่กระทำการ
อันเสียหายแก่คณะ จะนิ่งเฉยเสียก็ยังไม่ทำให้การปฏิบัติงานร่วมกันเป็นไปไม่ได้ จึงได้กล่าว
ขึ้นเพื่อป้องกันความเสียหาย ภายหลังพิสูจน์ปรากฏว่าข่าวนั้นไม่เป็นความจริง โดยกันคอกของ
ข่าวนั้นแพร่ข่าวเท็จเช่นนี้ สมาชิกที่กล่าวขึ้นไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเพราะไม่อาจจะรู้ได้ว่าไม่จริง
(ฎีกาที่ ๑๑๘๓/๒๕๑๐)

ตอนที่ ๕ ข้อยกเว้นความรับผิด

ข้อยกเว้นความรับผิด

๑. ข้อยกเว้นเพราะมีทางได้เสียโดยชอบในการส่งข่าวสาร (มาตรา ๔๒๓ วรรคสอง)
๒. ข้อยกเว้นเพราะมีเอกสิทธิ์ในการกล่าวหรือไขข่าว
 - ๒.๑ เอกสิทธิ์เด็ดขาดตามรัฐธรรมนูญ
 - ๒.๒ เอกสิทธิ์เด็ดขาดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๑
 - ๒.๓ เอกสิทธิ์ไม่เด็ดขาดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๔
๓. ข้อยกเว้นเพราะความยินยอม กล่าวคือ เมื่อผู้เสียหายยินยอมให้กระทำ ย่อมไม่เป็นละเมิด เช่น บุคคลสองคนสมัครใจทะเลาะกันว่ากล่าวคำหมิ่นประมาทซึ่งกันและกัน ค่อยหน้าบุคคลอื่น เป็นการสมัครใจเข้าเสียรับความเสียหาย ซึ่งถือว่าให้ความยินยอม จึงไม่เป็นละเมิด อีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ถ้อยคำที่ต่างฝ่ายต่างคำในการทะเลาะกันโดยมุ่งหมายให้อีกฝ่ายหนึ่งเจ็บใจ ย่อมไม่เป็นการกระทำละเมิดด้วยการหมิ่นประมาท (ฎีกาที่ ๒๒๓/๒๔๗๓)

ข้อยกเว้นเพราะมีทางได้เสียโดยชอบในการส่งข่าวสาร

๑. ต้องเป็นการส่งข่าวสารระหว่างผู้ส่งข่าวสารกับผู้รับข่าวสารโดยเฉพาะ กล่าวคือ เป็นการแจ้งข้อความหรือส่งข้อความระหว่างกันเอง มิใช่กล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายแก่บุคคลทั่วไป อนึ่ง คำว่าข่าวสารนั้น ไม่จำเป็นต้องทำเป็นเอกสารหรือหนังสือเสมอไป อาจแจ้งหรือกล่าวข้อความด้วยวาจาก็ได้ และอาจกล่าวค่อนหน้าก็ได้ เช่น บิดาเขียนจดหมายถึงบุตร หรือกล่าวกับบุตรด้วยวาจาก่อนหน้า ก็ถือว่าเป็นการส่งข่าวสารเช่นเดียวกัน
๒. ผู้ส่งข่าวสารมิได้รู้ว่าข้อความที่ตนส่งไปนั้นเป็นความไม่จริง แม้การที่ไม่รู้นั้นจะเกิดจากความประมาทเลินเล่อก็ตาม อันเป็นการยกเว้นหลักทั่วไปตามมาตรา ๔๒๐ ผู้ส่งข่าวสารจะไม่ได้รับยกเว้นความรับผิดตามมาตรา ๔๒๓ วรรคสอง ก็เฉพาะแต่จงใจกล่าวเท็จ เช่น ก. บอก ข. บุตรสาวของตนว่า ค. คู่รักของ ข. เป็นคนชั่วช้าสารเลว เคยคิดคุกคามรังแกมาแล้ว ความจริง ค. เป็นคนดี แม้ ก. จะกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ก. ก็ไม่ต้องรับผิด ค. เว้นแต่ ก. ทราบความจริงแล้วยังจงใจกล่าวเท็จ จึงจะต้องรับผิด

๓. ผู้ส่งข่าวสารหรือผู้รับข่าวสารมีทางได้เสีย โดยชอบในการส่งข่าวสาร นั้น กล่าวคือ ผู้ส่งข่าวสารหรือผู้รับข่าวสารฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจะต้องมีทางได้เสีย โดยชอบ มิฉะนั้น ย่อมไม่ได้รับยกเว้นความรับผิดตามมาตรา ๔๒๓ วรรคสอง ทางได้เสียนั้น มีความหมายกว้างไม่จำกัดเฉพาะที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น บิดาบอบบุตรสาวของคนถึงความ ประพฤติของชายคนรัก ผู้จัดการสาขาโรงงานถึงผู้จัดการสำนักงานใหญ่ถึงฐานะการเงินของ ลูกค้า หนังสือรายงานให้ผู้ว่าจ้างทราบถึงความประพฤติของภริยา เหล่านี้ถือว่ามีทางได้เสีย โดยชอบ

เมื่อครบองค์ประกอบทั้ง ๓ ประการข้างกัน ผู้ส่งข่าวสารไม่ต้องรับผิดใช้ค่าสินไหม ทดแทน แม้ข่าวสารที่ตนส่งจะเป็นการหมิ่นประมาทบุคคลอื่นด้วยข้อความอันฝ่าฝืนต่อความ จริ่งก็ตาม

ที่มา : คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิด
โดย นายศักดิ์ สนองชาติ